

EUROOPPA ROOMASSA

Santa Maria Sopra Minerva
Basilika
SUOMEN TASAVALTA

DICASTERIUM PRO EVANGELIZATIONE
SECTIO DE QUAESTIONIBUS FUNDAMENTALIBUS
EVANGELIZATIONIS IN MUNDO

MINISTERO
DEL TURISMO
REPUBBLICA ITALIANA

EUROOPPA ROOMASSA

Riemuvuoden kierrokset

Santa Maria Sopra Minerva Basilika

©Evankelionin Dikasterio
Maailman Evankelioinnin peruskysymyksiä
käsittelevä osasto

00120 Vatikaani

Tekstit Msgr. Andrea Lonardo
Kaikki oikeudet pidätetään

Neljä reittiä teemoineen koettavaksi

Riemuvuosi on suuri kansan tapahtuma, jonka aikana jokainen pyhiinvaeltaja voi uppoutua Jumalan loputtomaan armoon. Tämä on se vuosi, jolloin on aika palata veljeyden ytimeen ja korjata Isän ja meidän välinen suhde.

Se on vuosi, joka kutsuu kääntymykseen, tilaisuuteen tarkastella omaa elämää ja pyytää Herraa ohjaamaan sitä kohti pyhyyttä.

Se on solidaarisuuden, toivon, oikeudenmukaisuuden ja Jumalan palvelemiseen sitoutumisen vuosi ilossa ja rauhassa veljien ja sisarten kanssa.

Mutta ennen kaikkea riemuvuoden keskiössä on Kristuksen kohtaaminen.

Tästä syystä riemuvuosi pyytää meitä lähtemään matkalle ja ylittämään rajoja.

Kun kävelemme, emme ainoastaan muuta paikkaa, vaan uudistamme itseämme.

Siksi on tärkeää valmistautua, suunnitella matkaa ja tietää määränpään. Siis tälle vuodelle ominainen pyhiinvaellus alkaa

jo ennen itse matkaa: sen lähtökohtana on päätös matkan tekemisestä. Jotta riemuvuosi 2025 voitaisiin kokea täysin,

kävelen ja rukoillen, pyhiinvaeltajat voivat kulkea neljä teemareittiä Rooman kaupungin sisällä.

Eurooppa Roomassa

Euroopan unionin kirkkojen teemakierros sisältää 28 kirkkoa ja basilikaa, jotka ovat historiallisesti sidoksissa Euroopan maihin kulttuurisista tai taiteellisista syistä tai siksi, että niillä on perinne ottaa vastaan pyhiinvaeltajia jostakin Euroopan yhteisön valtiosta.

Seitsemän kirkon pyhiinvaellus

Pyhän Filippo Nerin 1500-luvulla suunnittelema Seitsemän kirkon pyhiinvaellus on yksi vanhimmista roomalaisista perinteistä. Se on 25 kilometrin pituinen reitti, joka kiemurtelee pitkin rooman katuja.

Riemuvuoden kirkot

Nämä ovat kirkkoja, jotka on merkitty pyhiinvaeltajien kohtaamispaikoiksi. Näissä kirkoissa järjestetään katekeesia eri kielillä, jotta pyhän vuoden merkitys voitaisiin löytää uudelleen; siellä on mahdollisuus ripittäytyä ja rukoilla.

Naiskirkonopettajat ja Euroopan suojelijat

Pyhiinvaellusmatkalla pysähdytään rukoilemaan Rooman kirkoissa, jotka liittyvät pyhään Katariina Sienalaiseen, Ristin pyhään Teresa Benedictaan, pyhään Birgittaan, Avilan pyhään Teresaan, Jeesus-lapsen Teresaan ja Bingenin pyhään Hildegardiin.

Santa Maria Sopra Minerva Basilika

Motiivit pyhiinvaellukselle

Katariina Sienalainen saapui Roomaan elämänsä viimeisen ja ratkaisevan kerran marraskuussa 1378 paavi Urbanus VI:n kutsumana. Hän viipyi Roomassa noin puolitoista vuotta ja kuoli siellä 29. huhtikuuta 1380, 33-vuotiaana, lausuen samat viimeiset sanat kuin rakas ristiinnaulittu puolisonsa: «Isä, sinun käsiisi minä annan henkeni» (Lk 23:46). Rooma ja paavius olivat ajautumassa syvään ja vaaralliseen sisäiseen hajaannukseen. Paavi Urbanus VI:n laillinen ja pätevä valinta saman vuoden huhtikuussa oli jättänyt tyytymättömäksi ranskalaisten kardinaalien ryhmän, joka oli vetäytynyt Rooman ulkopuolelle Fondiin ja valinnut saman vuoden syyskuussa paavin vastustajan, Klemens VII:n, joka ei hyväksynyt paavia ja uhkasi marsia Roomaan vallatakseen paavi-istuimen sotilaallisesti. Rooman kansa itse oli sekasorron vallassa, jatkuvien sisällissotien, köyhyyden ja ulkovan uuvuttamana. Kaksi paavia merkitsi myös jakautumista Euroopassa: ranskalaisten toisinajattelijoiden ja Klemens VII:n takana olivat Ranska, Napolin Johanna, Savoija, Piemonte, Montferratin herttuakunta ja Skotlant; laillisen paavin kannalla olivat sen sijaan Pyhä saksalais-roomalainen Keisarikunta, Venetsia, Baijeri, Luxemburg, Mainz, Englanti, Flander, Unkari ja Puola.

Urbanus VI, joka oli peloissaan, kutsui Katariinan Roomaan yhdistämään paaville uskolliset joukot. Kronikat kertovat paavin oman vaikutelman pienen sienalaisen naisen pitkän puheen jälkeen hänen ja koko uuden konsistorion läsnäollessa:

«Näette, veljeni, kuinka halveksittaviksi teemme itsemme Jumalan silmissä, kun annamme itsemme pelätä. Tämä pieni naisparka saattaa meidät häpeään, enkä kutsu häntä siksi, vaan sukupuolensa heikkouden vuoksi, joka olisi voinut pelottaa häntä, vaikka olisimme olleet täynnä rohkeutta: mutta sen sijaan hän on se, joka tekee meistä rohkeita! Eikö tämä ole meille hämmentävä asia?» (Legenda Maior, 334).

Katariina Sienalainen (**kuva 1**) oli arvovaltainen nainen jo pelkästään puheensa viisauden ja tarmokkuuden vuoksi. Hänellä oli ollut ratkaiseva rooli edellisen paavin Gregorius XI:n kanssa, sillä hän oli kehottanut häntä kiihkeästi palaamaan Roomaan Avignonin maanpaosta («Venite, venite!», hän oli kirjoittanut kirjeessä 206) ja olemaan «viriili» uskollisuudessa ristiinnaulittu Herran verelle. Urbanus VI:n aikana hän työskenteli kaikin voimin pitääkseen kirkon yhtenäisenä ja muistuttaakseen uutta paavia tämän tehtävästä «suloisena Kristuksena maan päällä» - molemmille paaveille kirjoitetut kirjeet ovat kiihkeydessään todella poikkeuksellisia.

Hän sanoi itsestään tässä elämänsä vii-

meisessä vaiheessa: «Näette kuolleen naisen menevän Pyhän Pietarin kirkkoon, ja minä palaan työskentelemään pyhän kirkon laivaan». Pysyn siellä näin, aina lähelle vesperin hetkeä... ilman mitään ruokaa... jopa ilman pisaraakaan vettä, niin monien makeiden ruumiillisten tuskien kanssa kuin olen koskaan kestänyt... niin paljon, että elämäni on tuskin siellä» (kirje 373).

Pyhä Katariina käveli joka päivä samaa reittiä rukoilemaan apostoliseen basilikaan: nykyiseltä Piazza Santa Chiaralta, Pantheonin ja Santa Maria sopra Minervan basilikan läheltä, via papalis -katua (nykyinen Via del Governo Vecchio) pitkin Pietarinkirkkoon. Kadun köyhien ystävänä, hän raahautui pitkän reittiä, alueen kauppiaat apunaan.

«Verta! Verta! Verta!» hän huusi usein. Jumalan ainosyntyisen Karitsan veri, joka oli teurastettu; veri, joka vuodatettiin ristillä; veri, jota hän kaipasi vuodattaa marttyyrina Kristuksen puolesta. Katariina tunsu koko kirkon painon ja kaiken sen synnin, joka tarttui häneen. Hän kantoi sitä poikkeuksellisen vahvasti. Jotkut hänen opetuslapsistaan näkivät hänen kamppailevan (heille) näkymättömien vihollisten kanssa, jotka ahdistivat häntä.

Hän kuoli vailla mitään omaa ja häntä suri hyvin suuri joukko hengellisiä lapsia. Hänen ruumiinsa teki ennen hautaamista ihmeitä ja lukuisia armonlahjoja kolmen päivän ajan. Hänet on haudattu Roomassa Santa Maria sopra Minervan basilikaan, jossa hänen hengellinen isänsä ja elämäkertansa kirjoittaja, dominkaanien autuas Raimondo da Capua, oli vuosia maineikas prior.

Santa Chiaran ranskalaisen seminaarin lähellä on talo, jossa hän asui ja kuoli ja jossa voi nykyään vierailla Palazzo Santa Chiaran sisällä. Kyseisen asuinpaikan seinät on sen sijaan siirretty Santa Maria della Minervaan. Pietarinkirkossa Giotton mosaiikki, jossa on Pietarin syntymä, on yhä nähtävissä, tosin eri järjestyksessä

kuva 1

kuin Katariinan aikana, basilikan sisäänkäyntiporttikossa, jonka edessä pyhimys tapasi rukoilla - se on basilikan keskioven edessä, kun siitä poistutaan.

Hänen koko elämänsä ja kutsumuksensa näytti olevan merkitty ja sisällytetty yhteen selkeään suuntaan: kirkon ykseys ja rauha («Rauha! Rauha!», hän kirjoitti Gregorius XI:lle, kirje 196). Kuusivuotiaana hän sai ensimmäisen mystisen kokemuksensa: kirkas Kristus ilmestyi hänelle puheutuneena korkeimman paavin kaapuun,

tiaraan ja ristiin, ja hän ymmärsi, että hänen oli rakastettava Jumalan Poikaa paavissa. Elämänsä lopussa hän tuli jälleen Roomaan työskennelläkseen kirkon «laivan» puolesta ja estääkseen uudet skismat. Juuri tästä syystä hän ei myöskään säästellyt itseään korjaamasta kirkon tapoja, jotta sen valo loistaisi: «Voi voi, alkää enää vaietko!». Huutakaa sadalla tuhannella kielellä. Minä näen, että vaikenemalla maailma on mädäntynyt, Kristuksen Morsian on kalpea,

kuva 2

väri on poissa, koska hänestä on imetty veri, siis Kristuksen veri» (kirje 16). Silti hän ei voinut lakata rakastamasta ja palvelemasta tuota kirkkoa, koska vain se antoi Kristuksen ruumiin.

Katariinan tarina on ainutlaatuinen ja poikkeuksellinen inhimillinen ja hengellinen tarina, jossa kaikki kristillisen elämän paradoksaaliset vastakohdat kohtaavat: tietämättömyys ja viisaus, heikkous ja voima, mietiskely ja toiminta, nöyryys ja kunnia. Hän asui kotikaupungissa Sienas-

sa 20-vuotiaaksi asti tuntemattomana ja yhdessä suuren perheensä kanssa. Täällä hän oppi tuntemaan rakkaan Herransa, jota hän «vieraili» voimakkaissa näyissä ja rukouksissa. Hän vahvisti sieluaan suoraan Mestarilta saamallaan opetuksilla. Hän taisteli jatkuvasti ja fyysesti häntä vainoavia riivaajia vastaan. Hän koki väärinkäsityksiä ja nöyryytyksiä perheenjäseniltä, jotka aluksi suhtautuivat vihamielisesti hänen valintoihinsa, jotka olivat jo niin varhaisessa vaiheessa Herralle. Hän eli katumusta ja ruumiin siveyssäännöstelyä. Hän oli antelias köyhiä kohtaan, ja hän pääsi dominikaanien kolmanteen sääntökuntaan. Hän alkoi saada ratkaisevia mystisiä kokemuksia, ja 20-vuotiaana hän vietti mystisiä häitään rakastettunsa kanssa. Näiden intensiivisten harjoitteluvuosien jälkeen hän aloitti julkisen elämänsä: «Rakastakaa Jumalaa ja lähimmäistä», tämä on tärkein käsky. Niinpä hän alkoi huolehtia köyhistä Sienassa ja matkustaa ympäri Toscanaa ja Keski-Italiaa. Hän oli hengellinen opettaja, hän oli viisas ja vahva, vaikka hän ei ollut koskaan saanut koulusivistystä ja oli ruumiinrakenteeltaan hauras. Hän aloitti intensiivisen toiminnan rauhanlähettillään sotivien kaupunkien välillä. Hän saneli tulisia kirjoja kreiveille, ruhtinaille, kuninkaille ja kuningattarille. On hämmästyttävää, miten Katariina saarnasi ja kirjoitti naisena kaikkialla ja kaikille. (kuva 2)

Samaan aikaan hänellä oli edelleen ainutlaatuisia mystisiä kokemuksia, joihin kuului myös hänen sydämensä vaihtaminen lähes «fyysisellä» tavalla ylösnousseen Herran

sydämen kanssa. Raimondo Capualainen kertoo, että Herra Jeesus ilmestyi hänelle kädessään hohtavan punainen ihmissydän, avasi hänen rintansa, asetti sen sinne ja sanoi: «Rakas lapsi, niin kuin toissapäivänä otin sydämesi, jonka tarjosit minulle, niin katso, nyt annan sinulle omani, ja tästä lähtien se seisoo sillä paikalla, jolla sinun sydämesi seiso». Vuoteen 1378 mennessä hän oli voimiensa lopussa. Hänen ruumiinsa oli pelkistetty luiksi. Hän ei enää syönyt mitään muuta kuin Herransa rakkaan eukaristisen ruumiin. Hän oli uupunut sisäisestä kamppailusta ja jatkuvista ekstaaseista, jotka lokakuussa 1378 usein nujersivat häntä, mutta antoivat hänelle mahdollisuuden sanella opin, hengellisyyden ja mystiikan mestarteoksen, kuten Dialogi Jumalan kaitselmuksesta: kirjan, jonka hän kirjoitti suorassa keskustelussa lankaikkisen Isän kanssa. Hänen koko hengellisyytensä ytimessä on kaksi kysymystä, jotka pysyvät ikuisesti voimassa, koska Jumala itse kysyi ja puhui ne näyssä: «Tiedätkö, lapsi, kuka sinä olet ja kuka minä olen?». Jos tiedät nämä kaksi asiaa, tulet olemaan siunattu!». Katariinan eksistentiaalinen ja hengellinen elämä avautuu ja kehittyy näiden raitojen välissä, intohimon ja toiminnan crescendona, jota vain «rakkautesta hullu» nainen voi ylläpitää Herraansa kohtaan. «Sinä olet se, mitä et ole; minä taas olen Hän, joka olen. Jos sinulla on tällainen tieto sielussasi, vihollinen ei voi pettää sinua, ja sinä pakenet kaikkia hänen ansojaan; et koskaan suostu mihinkään, mikä on vastoin minun käskyjäni, ja hankit vaikeuksista kaiken armon, kaiken totuuden ja kaiken val-

keuden» (Legenda Maior, 92).

Vierailu basilikassa

Jo basilikan nimi, Santa Maria sopra Minerva, tarjoaa ensimmäisen avaimen sen vierailuun. Täydellinen Viisaus, joka on Marias-

kuva 3

ta syntynyt Kristus, ei unohda eikä halveksi Minervaa, muinaista viisautta.

Nykyisen basilikan ja entisen luostarin alueella sijaitsi aikoinaan kolme Minervalle, Isikselle ja Serapikselle omistettua temppeleä: varhaiskeskiajalla alueella asuneet kristityt yhteisöt ja erityisesti vuonna 1256 saapuneet dominikaanit ymmärsivät, että tällä fyysisellä yhteydellä oli myös symbolista arvoa.

Pieni norsu aukiolla basilikan edessä todistaa tämän. Muinaisissa eläinkirjoissa tämä eläin on viisauden symboli, koska sananlaskujen mukaan sen vahva muisti opettaa ja muistaa kaiken näkemänsä. (kuva 3)

Bernini, joka teki veistoksen ja pystytti obeliskin sinne, kaiverutti siihen seuraavan kirjoituksen: «Se, joka täällä näkee obeliskiin kaiverretut Egyptin viisauden merkit, joita elefantti, eläimistä vahvin, kannattelee, ymmärtäköön tämän todisteena siitä, että terveen viisauden tukemiseen tarvitaan vahva mieli». Tämä osoittaa, että on annettava suhteellista uskottavuutta her-

jeluksessa, mikä muistuttaa myös kahden suuren uudistajan Franciscus Assisilaisen ja Dominicuksen tapaamisesta – paavilla oli sama näkemys molemmista pyhimyksistä: Franciscus ja Dominicus kannattivat Late-
raania eli Rooman kirkkoa. Luostarista tuli kuitenkin pian itsenäinen 1200-luvun lopulla. Perinteen mukaan arkkitehtiveljet Fra Sisto ja Fra Ristoro, samat veljet, jotka rakensivat Santa Maria Novellan Firenzessä, suunnittelivat rakennuksen goottilaiseen tyyliin, joten näitä kahta basilikaa voidaan pitää sisaruksina – vaikka suunnitelman ovatkin voineet laatia muut dominikaaniveljet. Pääjulkisivu ja sen kolme renessanssiportaalia toteutettiin vasta Konstantinopolin kukistumisen vuonna 1453.

Sisällä on heti selvää, että basilikan rakenne on goottilainen, mikä on ainutlaatuista Roomassa, jossa keskiaikainen arkkitehtuuri jäi yleensä renessanssin ja barokin varjoon. On kuitenkin huomattavaa, että paljasta goottilaista arkkitehtuuria ei voi heti havaita, koska 1800-luvun puolivälissä työskennellyt dominikaani-arkkitehti Fra Girolamo Bianchedi on tehnyt toimenpiteitä, jotka ovat vastuussa basilikan nykytilasta. (kuva 4) Tähtikatkojen uudelleenmaalaaminen muistuttaa kuitenkin siitä ylöspäin kohoamisen tunteesta, jota kaiken goottilaisen arkkitehtuurin oli tarkoitus herättää, sillä vain Jumalan puoleen katsominen tekee ihmisestä täysin viisaan, niin antiikin aikoina kuin nykyäänkin. Arkkitehtuurin lisäksi meitä kutsuu katsomaan ylöspäin itse Katariina Sienalaiseen, joka on nyt haudattu keskusalttarin alle. Pyhä Katariina

kuva 4

jaavalle huhulle, jonka mukaan obeliski olisi sijoitettu sinne näyttääkseen takapuolensa dominikaaniluostarille. Minervan luostari oli alun perin Ikuisen Kaupungin ensimmäisen dominikaaniluostarin, Aventinilla sijaitsevan Pyhän Sabinan luostarin suo-

kuoli talossaan, joka sijaitsi vain muutaman metrin päässä basilikasta, nimenomaan ollakseen lähellä munkkeja ja erityisesti hänen rippi-isäänsä ja hengellistä isäänsä, autuaaksi julistettua Raimondo Capualaista, joka oli myös dominikaanisääntökunnan kenraalimestari ja joka asui useita kertoja Santa Maria sopra Minervassa. Heti pyhimyksen kuoltua hänen jäännöksensä vietiin basilikaan, jossa roomalaiset tulivat kunnioittamaan häntä kolmen päivän ajan. Hänet haudattiin ensin dominikaaneille varattuun hautausmaahan, joka on nykyään kadonnut, ja sitten hänet siirrettiin autuaan Raimondon testamentin nojalla kirkon ristikirkossa sijaitsevaan kappeliin, nykyiseen Capranican kappeliin. Vuonna 1430 Firenzeen pyhä Antoninus, dominikaaniveli, joka jatkoi Katariinan ja Raimondon edistämiä uudistuksia, tuli Minervan prioriksi ja veisti sarkofagin, joka edelleen peittää pyhimyksen ruumiin. Vasta vuonna 1855 pyhänjäännökset ja pyhän Antoninuksen valmistama valkoinen sarkofagi siirrettiin uuden pääalttarin alle, jossa ne ovat edelleen. (kuva 5)

Nykyisessä järjestelyssä kaksi enkeliä pitää käsissään kirjoitusta, jossa lukee «Pyhä Katariina Sienalainen Dominicuksen katumussääntökunnasta», eli kolmannen dominikaanisääntökunnan maallikoille. Sakaristosta pääsee vain luvalla Pyhän Ka-

tariinan kuolinsaliin, joka sijaitsi alun perin Piazza Santa Chiaralla muutaman metrin päässä basilikasta, mutta jonka kardinaali Barberini purki ja rakensi uudelleen uuteen paikkaan vuonna 1637. Muinaisia seiiniä oli jo rikastettu Antoniazzo Romanon ja hänen koulukuntansa maalauksilla (1482-1483), jotka myös irrotettiin ja sijoitettiin uudelleen; alttarilla on maalaus ristiinnaulitsee-

kuva 5

misesta pyhimyksineen, jonka vasemmalla puolella on kaunis kuva Herran ilmoittamisesta. Sisäänkäynnin vasemmalla puolella on pyhä Katariina keskustelemassa pyhän Augustinuksen kanssa ja hieman kauempana pyhät Hieronymus ja Onofrius. Sisäänkäynnin oikealla puolella ovat Johannes Kastaja ja hieman kauempana Pyhä Lucia ja Pyhä Agata. Sisäänkäynnin yläpuolella on sen sijaan haudassa oleva Kristus. Pyhän Katariinan kammion ulkosivulla on rintakuva autuaasta Maria Cristina di Savoiaista,

joka oli Napolin kuningatar, kuningas Ferdinandin rinnalla 1800-luvun alkupuoliskolla. Hän kuoli synnytyksessä synnyttäessään kruununperijää vain 23-vuotiaana. Hänet on autuaaksi julistettu siksi että hänellä oli syvä usko, rakkaus hyväntekeväisyyteen ja halu edistää kristittyjen naisten koulutusta. Goottilainen basilika koki suuria muutoksia renessanssin aikana. Se osoittaa omalla tavallaan, että humanismin ja renessanssin keskuksena oli Firenzen lisäksi myös Rooma. Ensinnäkin basilikassa on Fra Angelicon ruumis, joka kuoli Minervan luostarissa vuonna 1455 - hänen hautansa on pääalttarin vasemmalla puolella. Taidemaalari oli dominikaaniveli Firenzessä, jossa hän maalasi freskoja omaan San Marcon luostariinsa, joka myöhemmin takavarikoitiin Italian yhdistymisen yhteydessä ja irrotettiin väkisin kirkosta, jossa luostariveljet yhä toimivat nykyäänkin. On ihmeellistä nähdä, miten

kuva 6

Fra Angelico maalasi freskoillaan luostarin huoneet, vierashuoneet, veljeskunnan sellit ja, vaikkakin yksinkertaisempaan, noviisien sellit, ja kuuluisan Herran ilmoittaminen, joka on edessään, kun nousee ylös lattiatasolle, jossa nukuttiin ennen (kuva 6).

Paavi Eugenius IV (1431-1447) halusi Fra Angelicon Roomaan. Paavi oli tavannut hänet, kun hän oli asunut Firenzessä Ferrara-Firenzen konsiliin puheenjohtajana. Silloin Konstantinopolin itämaalaiset olivat tulleet Roomaan vaatimaan ristiretkeä turkkilaisia vastaan ja tarjoamaan vastineeksi jälleenyhdistymistä. Beato Angelicon tämän ensimmäisen Roomassa oleskelun aikana tekemistä töistä on säilynyt vain Niccolin kappeli, jossa on kahden diakonin, Stefanuksen ja Laurentiuksen, tarinat, jotka ovat nykyään osa Vatikaanin museoiden kokoelmaa. Viimeisen oleskelunsa aikana Minervassa Fra Angelico maalasi kuitenkin luostariin suuren freskosarjan, joka on nyt kadonnut. Kriitikot arvelevat, että hän kuvitti samoja raamatunkertomuksia, jotka esiintyvät ensimmäisessä Italiassa painetussa kuvilla kuvitetussa meditationes-kirjassa, joka oli espanjalaisen kardinaali Juan de Torquemadan kirjoittama. Hän oli myös dominikaaniveli ja on haudattu Herran ilmoituksen kappeliin, jota varten hän tilasi Antoniazzo Romanolta teoksen, josta puhutaan pian. Tutkijat arvelevat, että hänen haudastaan vasemmalla sijaitsevassa kappelissa on Fra Angelicon maalaama - myöhemmin kankaalle kiinnitetty - banderolli, jossa on Madonna ja lapsi pitelemässä maapallo. Sinne on kirjoitettu kolmen tuolloin

tunnetun mantereen, Euroopan, Aasian ja Afrikan, nimet – vielä puuttuvat Amerikka, joka löydettiin samoina vuosina, ja Australia. Jos maalaus oikeasti on Fra Angelicon, se on uudistettu moneen kertaan.

Fra Angelico julistettiin taiteilijoiden suojeluspyhimykseksi, koska hän kykeni yhdistämään kristillisen elämän dominiikaniveljenä, suuren maalaustaitonsa ja teoksissaan ilmaisemansa teologian, ja 18. helmikuuta, hänen kuolinpäivänään, eri taiteenalojen taiteilijat ympäri maailmaa pyytävät hänen esirukouksiaan.

Fra Angelicon (1455) haudan lähelle luostariveljet sijoittivat Lorenzo Vallalle omistettun kirjoituksen, jossa lukee: «Tässä lepää saarnajasääntökunnan kunnianarvoisa taidemaalari Fra Giovanni. Älköön minua ylistettäkö siksi, että näytin toiselta Apollolta, vaan siksi, että annoin kaikki rikkauteni, oi Kristus, sinulle. Sillä toiset teokset säilyvät maan päällä, toiset taivaassa. Firenzen kaupunki antoi minulle, Giovanni, elämän.» Hautalaatta on sen sijaan Pisan Isaian tekemä. Renessanssin loisto näkyy myös oikeassa ristikirkossa sijaitsevassa Carafan kappelissa, joka on omistettu Pyhälle Tuomas Akvinolaiselle ja joka on maalattu vuosina 1489–1493. (kuva 7)

Sen tilasi dominikaanien suojelija, kardinaali Oliviero Carafa, joka antoi sen Lorenzo Suuren neuvojen perusteella Filipino Lippin tehtäväksi. Holvissa, jossa on Carafan vaakuna, on kuvattu neljä sibyllää, mikä viittaa siihen, että myös klassinen maailma odotti pelastajaa.

Keskellä on Marian ilmestys, jota reunus-

taa Pyhä Tuomas Akvinolainen, joka esittelee kardinaali Carafan Neitsyt Marialle. Ylhäällä on Neitsyt Marian taivaaseenastuminen, jota ympäröi kruunu enkeleitä, jotka tanssivat hänen ympärillään ja joilla kullakin on kädessään eri soitin. Oikealla seinällä on kuva Pyhän Tuomaksen voitosta harhaoppisuuden yli. Pyhimys on kuvattu

kuva 7

tuolissa opettamassa, ja hänen vierellään on kielioppi, retoriikka, teologia ja filosofia. Hänellä on kädessään kirja, jossa lukee: «Sapientiam sapientum perdam», eli «Minä tuhoan viisaiden viisauden», kun taas hänen jalkojensa juurella on kuin raivotautinen

vanhus hävitetty Virhe, jossa on kyltti jossa lukee: «Sapientia vincit malitiam», eli «Viisaus voittaa pahuuden» – koko dominikaanien historiaa leimaa totuuden etsiminen virhettä vastaan. Etualalla olevat hahmot esittävät erilaisia harhaoppisia, ja joistakin heistä on säilynyt heitä kuvaavia merkintöjä, nimittäin Mani, Eutiche ja Sabellius, kun taas toiset ovat nyt lukukelvottomia. Vastapäätä taas seisovat Tuomaksen viisauden tunnustavat freskojen aikalaiset, joiden joukossa jotkut ovat halunneet tunnistaa Giovanni ja Giulio de' Medicin, tulevat Leo X:n ja Klemens VII:n. He ovat myöskin olleet mukana. Taustalla näkyy Rooman ja Pyhän Johanneksen basilikan ja Lateraanipalatsin, jossa on Marcus Aureliuksen muinainen ratsastajapatsas, joka oli tuolloin lähellä basilikaa. Vasemmassa yläkulmassa on kuva kuuluisasta tapahtumasta, jossa ristiinnaulittu Kristus puhuttelee pyhää Tuomasta ja sanoo hänelle: «Olet kirjoittanut minusta hyvin, Tuomas». Oikeanpuoleisen lunetin kuvauksen merkityksestä kiistellään kuitenkin. Vasemman seinän freskojen piti esittää paheita ja hyveitä, mutta ne hävitettiin, jotta saatiin tilaa paavi Paavali IV:n haudalle, joka on yksi basilikaan haudatuista viidestä paavista. Oikealla käytävällä kolmannessa kappelissa, ns. Annuciatokappelissa on toinen upea roomalaisen renessanssin teos, Antoniazzo Romanon tekemä Herran Ilmoitus. Se on maalattu vuosina 1499-1500 paavi Aleksanteri VI:n julistaman riemuvuoden kunniaksi, ja sen on tilannut jo mainitun kardinaali Juan de Torquemadan (1388-1468) perustama An-

nuntiatio-veljeskunta.

Veljeskunnan tarkoituksena oli tarjota «myötäjäiset» avioliittoa varten köyhille tytöille, jotka muuten olisivat vaarassa joutua prostituoiduiksi. Teoksessa Neitsyt Maria ja arkkienkeli Gabriel ilmoittavat hänelle Jumalan pojan hedelmöitymisestä, kun taas Neitsyt Maria on kiireinen toimittamaan myötäjäisiä valkoisiin pukeutuneille nuorille naisille, jotka Torquemada esittelee hänelle – hänellä on yllään yksinkertainen dominikaanien habitus, mutta kardinaalin hattu on hänen jalkojensa juuressa. Renessanssin ajalta on myös Michelangelon **(kuva 8)** vuosina 1515-1521 veistämä ylösnoussut Kristus – jotkut uskovat, että Bassano Romanossa sijaitseva samankaltainen Kristus on teoksen varhainen versio. Vaikka myöhemmät tekijät ovat selvästi muokanneet teosta – ja risti on selvästi postuumisti tehty – vartalon ja kasvojen ilmaisuvoima tuo mieleen Buonarrottin, joka ilmaisi kristillisen uskon voimaa voimakkaissa alastonkuvissaan. Olemme jo maininneet paavi Eugenius IV:n, joka oli dominikaanien suuri ystävä: hän halusi Firenzen arkkipiispaksi dominikaanin Pyhän Antoninuksen, suuren humanistin, ja noina vuosina Medicien ja veljeskunnan välille muodostui hyvin läheinen side siinä määrin, että Cosimo vanhempi sai dominikaaneilta San Marcon luostariin pienen ateljeen, johon hän saattoi vetäytyä miettimään asioita: Angelico oli myös tehnyt sinne freskoja. Dominikaaneista tuli Medici-suvun kappalaisia, ja vuosisatojen ajan tämä suhde säilyi: tästä on todisteena se,

että kaksi Medici-suvun paavia halusi tulla haudatuksi Minervaan. Kyseessä ovat Leo X, Lorenzo Suuren poika, joka kuoli vuonna 1521, ja Klemens VII, joka kuoli vuonna 1534, Rooman piirityksen paavina. Kuorissa vasemmalla seinällä on paavi Leo X:n hautamuistomerkki, jonka veistivät Antonio da Sangallo nuorempi, Bartolomeo Bandinelli ja Raffaello da Montelupo, ja oikealla seinällä Klemens VII:n hautamuistomerkki, jonka veistivät Antonio da Sangallo nuorempi, Bartolomeo Bandinelli ja Giovanni Lippi. Leo X:n patsasta ympäröi kaksi profeettaa oikealla ja vasemmalla syvennyksissä, ja yläpuolella on basreliefejä, jotka kuvaavat Jeesuksen kastetta, Leo X:n ja Franciscus I:n tapaamista ja San Giulianon ihmettä. Klemens VII:n patsaan sivuilla on myös kaksi profeettaa, kun taas yläpuolella on Klemens VII:n ja Kaarle V:n välinen rauha, Pyhä Benedictus kohtaa Totilan ja Pyhä Johannes erämaassa. Leo X itse jatkoi Julius II:n pontifikaatissa alkanutta kulttuurista uudistusta, joka oli kutsunut renessanssin suuret taiteilijat Roomaan Bramantesta Michelangeloon ja Rafaeliin. Vuonna 1503 kuollut kuvanveistäjä Andrea Bregno on myös haudattu basilikaan, ja hänen hautakivensä on vasemman ristikirkon seinällä, ja vuonna 1547 kuolleella suurella kirjailijalla, kardinaali Pietro Bembolla on hautakivi basilikassa hänen hautaamisensa muistoksi. Bregnon haudan vieressä on vuonna 1976 kuolleen Missionarie delle Scuolen perustajan Luigia Tincanin hauta: kunnianarvoisa Luigia sitoutui kristilliseen todistukseen kulttuurissa, koulussa ja yli-

opistossa kiinnittäen erityistä huomiota naisiin ja ammentaen inspiraatiota Pyhältä Dominicukselta ja pyhältä Katariina Sienalaiselta: nykyään LUMSA-yliopisto on hänen intuitioidensa lapsi.

Barokkiaika jätti jälkensä myös Minerva-rakennuskompleksiin, ja tältä ajalta on peräisin vasemmanpuoleisen ristikirkon kappeli, joka on omistettu Pyhälle Dominicukselle ja

kuva 8

jonka on tilannut paavi Benedictus XIII, joka oli myös entinen dominikaanivelj ja joka on haudattu muistomerkkiin kappelin oikealla seinällä. Alttaritaulussa Neitsyt Maria, Pyhä Maria Magdaleena ja Pyhä Katariina Aleksandrialainen ovat antamassa Pyhän Dominicuksen kuvaa: ikonografinen esitys on tarina ihmeestä, joka nähtiin Sorianossa Calabriassa vuonna 1530, kun nämä kolme pyhimystä tarjosivat erälle domi-

nikaaniveljelle perustajan kuvan. Kuuluista ranskalainen saarnaaja Henry Dominique Lacordaire otti dominikaanihabituksen tässä kappelissa vuonna 1839. Vasemman käytävän viimeistä pylvästä vasten nojaa dominikaanisisar Maria Raggin hautaustomerkki, jonka Gian Lorenzo Bernini loi hänen nuoruudessaan. Teos on kuuluisa veistoksellisesta marmorista, jossa on vainajan kuvan sisältävä kangasverho. Häntä puolestaan kuvataan hänen vetäessään viimeistä henkäystään taivaaseen kaipaavalla seesteisyydellä tavalla, joka muistuttaa Berninin paljon monumentaalisempia teoksia, joissa hän on esittänyt Avilan Teresan ja Ludovica Albertonin hurmion. **(kuva 9)**

Vaikka dominikaanit olivat opettaneet teologiaa Roomassa sääntökunnan olemassaolon alusta lähtien, ensin Santa Sabinassa ja sitten Minervassa, vasta vuonna 1575 Perun Cuzcon entinen piispa, monsignor Solano, päätti perustaa Pyhän Tuomaan opiston, joka oli avoin myös muille kuin dominikaaneille. Opistoa rikastutti vuonna 1701 perustettu Casanatense-kirjasto, joka perustettiin dominikaanikardinaali Girolamo Casanaten lahjoitusten ansiosta. Ranskan vallankumousarmeija takavarikoi kuitenkin kollegion ja koko luostarin kahdesti, ensin vuonna 1797 ja sitten vuonna 1814 Napoleonin armeija, ja sitä käytettiin jalkaväen kasarmina. Dominikaanit saivat palata Wienin kongressin jälkeen vuonna 1825, mutta Italian kuningaskunta pakolunasti sen lopulta vuonna 1871. Vasta vuonna 1929 luostariveljet saivat takaisin haltuunsa muutamia osia koko rakennus-

kompleksista, josta tuli lopulta useiden kuningaskunnan ministeriöiden toimipaikka, edustajainhuoneen ja senaatin kirjasto, ja Casanatense-kirjastosta, joka myös takavarikoitiin, tuli valtion kirjastoksi. Kun dominikaanit eivät enää pystyneet pitämään opistoa niin sanotussa insula dominicanassa, joka rakennettiin vähitellen basilikan ympärille, yliopisto siirrettiin lopulta nykyiselle paikalleen Angelicumiin, Via Nazionalen alkupäähän, pyhien Dominicuksen ja Sixtuksen entiseen dominikaaniluostariin. Oikeanpuoleinen ristikirkko johtaa Ruusukon Neitsyelle omistettuun kappeliin, joka tunnetaan myös nimellä Capranican kappeli. Siinä Rooman suomalainen yhteisö alkoi kokoontua messuun toisen maailmansodan aikaan vuonna 1943. Aluksi vietettiin katolista messua, sitten vuodesta 1985 alkaen aloitettiin ekumeeniset juhlat. Siitä lähtien luterilaisen, katolisen ja ortodoksisen kirkon edustajat rukoilevat joka vuosi 19. tammikuuta, Uppsalan piispan ja Suomen apostolin ja suojeluspyhimyksen Pyhän Henrikin juhlapäivänä, yhdessä Capranican kappelissa, jossa on suomalaisen kuvanveistäjän Sakari Pykälän tekemä puinen Pyhän Henrikin patsas (1992). Henrik syntyi Englannissa ja tuli nykyisen Suomen alueelle saarnaamaan evankeliumia yhdessä Ruotsin kuningas pyhä Eerik IX:n kanssa, joka tuli Suomeen ristiretkelle. Henrik kävi Kumon alueella sijaitsevassa Ylistaron kylässä, jossa on yhä nykyäänkin jäljellä sen talon jäänteet, jossa hän olisi saarnannut. Henrik oli ensimmäinen, joka julisti kristillistä uskoa paikallisille ihmisille. Hän sai

marttyyrikuoleman murhaajalta, jonka hän oli määrännyt katumaan syntejään. Perinteen mukaan hänen marttyyrikuolemansa tapahtui Köyliön järvellä. Hänen pyhäänjäänöksensä siirrettiin myöhemmin Turun Tuomiokirkkoon, josta tsaari Pietari I vei ne pois ja lopulta ne katosivat Venäjälle.

Ruusukkokappelin alttaritaulu on 1700-luvun alkupuoliskolta peräisin oleva Ruusukon Madonna. Sivuseinillä on sykli, jossa on Katariina Sienalaisen elämänvaiheita (Giovanni De Vecchin tekemät freskot 1500-luvun viimeiseltä neljännekseltä).

Vasemmalta käsin hänen elämänsä kerrotaan kuudessa vaiheessa, jotka edustavat myös hänen elämänsä kuutta ulottuvuutta: 1/ Lapsuus. Pyhän Katariina Sienalaisen ensimmäinen näky (Kristus paavin vaatteissa pyhien Pietarin, Paavalin ja evankelista Johanneksen kanssa), Armo ja köyhille annettu risti, Katariina paholaisen kiusattavana, ermiittinen kokemus.

2/ Kutsumus. Pyhä Dominicus antaa Katariinalle habituksen muiden pyhimysten läsnä ollessa; isä Jacopo näkee kyyhkysen Katariinan pään päällä, kun tämä rukoilee; Pyhä Katariina juo Kristuksen kyljestä; Katariina juo Neitsyt Marian maitoa.

3/ Kontemplatiivinen elämä. Pyhän Katariinan mystinen avioliitto

4/ Poliittinen toiminta. Gregorius XI: Katariina Avignonissa

5/ Kristuksen kaltaisuus. Katariina saa stigmatat

6/ Kuolema. Mystinen yhteys ja pyhä Katariina Sienalaisen kuolema.

Holvissa on Marcello Venustin tekemä

Ruusukon salaisuudet (1573). Jeesuksen elämän «salaisuudet» olivat ennen kuin niistä tulivat mariaaniseksi rukoukseksi, synteeksi, jonka kirkon kokemus on kehittänyt kertoakseen Jeesuksen elämästä niille, jotka valmistautuvat saamaan kristillisen kirkkoonoton. Katolisen kirkon katekismuksessa pyydetään katekistat esittämään Herran elämä (CC 512 ff.) juuri

kuva 9

«salaisuuksien» mukaan, eli Jeesuksen elämän perustavanlaatuisten jaksojen mukaan niiden pelastuksellisessa merkityksessä, aivan kuten kirkon perinne on korostanut niitä liturgisten juhlien yhteydessä. Näin usko ei välity neljästä evankeliumista lukemisen kautta, vaan hänen elämänsä tärkeimpien tapahtumien kautta. Ruusukon salaisuudet tiivistävät tämän eksegetiikan ja kirkon kristologian.